

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

URZĄD STATYSTYCZNY W ŁODZI

JAKOŚĆ ŻYCIA OSÓB STARSZYCH W POLSCE

NA PODSTAWIE WYNIKÓW
BADANIA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ 2015

Opracowanie publikacji
Główny Urząd Statystyczny
Departament Badań Społecznych i Warunków Życia,
Urząd Statystyczny w Łodzi

Zespół pod kierunkiem Anny Bieńkuńskiej
Paweł Armatys, Paweł Ciecieląg, Mikołaj Haponiuk, Izabela Jachowicz, Elżbieta Kolasa, Sławomir Nałęcz,
Tomasz Piasecki, Karol Sobestjański, Katarzyna Szkopiecka

Opracowanie graficzne, skład komputerowy
Paweł Armatys, Katarzyna Szkopiecka

Publikacja dostępna na
<http://www.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

Zdjęcia: FOTOLIA

SPIS TREŚCI

3 SYTUACJA MATERIALNA

4 ELEMENTY KAPITAŁU LUDZKIEGO

5 CZYTELNICTWO

5 KORZYSTANIE Z KOMPUTERA I INTERNETU

7 FORMY SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

12 UŻYWKI

13 SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA

15 KONTAKTY SPOŁECZNE

16 MOŻLIWOŚĆ UZYSKANIA POMOCY

17 POSTRZEGANIE DYSKRYMINACJI
OSÓB STARSZYCH

18 KAPITAŁ SPOŁECZNY

21 ŻYCIE RELIGIJNE

23 WARTOŚCI

24 SUBIEKTYWNY DOBROBYT

WSTĘP

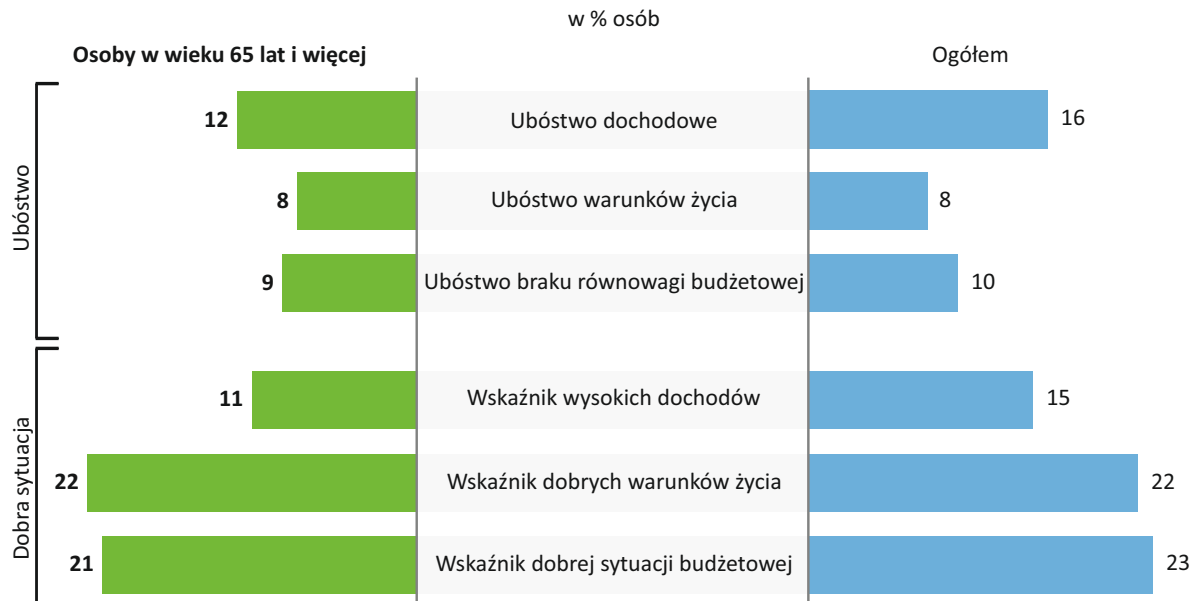
Prezentujemy Państwu wybrane informacje na temat jakości życia osób starszych w Polsce. W obliczu występującego w krajach europejskich zjawiska określanego jako starzenie się społeczeństw, badanie poszczególnych obszarów dotyczących warunków życia osób starszych ma szczególne znaczenie dla projektowania i prowadzenia polityk publicznych.

Zgodnie ze standardami EUROSTAT-u oraz OECD przyjęto, że osobami starszymi są osoby w wieku 65 i więcej lat. Dane o tej grupie zostały zestawione z analogicznymi danymi obejmującymi populację osób mających ukończone przynajmniej 16 lat.

W folderze przedstawiono nie tylko wskaźniki obiektywnych warunków życia, ale także dotyczące stanów emocjonalnych, systemu wartości czy stylów życia. Dane dotyczą takich aspektów jak: sytuacja materialna, stan zdrowia, znajomość języków obcych, czytelnictwo, korzystanie z komputera i Internetu, formy spędzania czasu wolnego, spożywanie alkoholu i palenie tytoniu, aktywność w społecznościach lokalnych, kontakty społeczne, zaangażowanie w działalność różnych organizacji, zaufanie do ludzi i instytucji, system wartości, życie religijne, czy wreszcie odczuwany poziom dobrobytu.

Prezentowane dane pochodzą z wieloaspektowego badania ankietowego gospodarstw domowych pn. „Badanie spójności społecznej”, zrealizowanego przez Główny Urząd Statystyczny w pierwszej połowie 2015 r. na reprezentatywnej próbie prawie 14 tys. mieszkańców Polski w wieku co najmniej 16 lat. Szczegółowe informacje nt. metody badania oraz analizy wyników zawiera publikacja pt. „Jakość życia w Polsce w 2015 r. Wyniki Badania spójności społecznej”. Jest ona w całości dostępna na stronie internetowej www.stat.gov.pl.

SYTUACJA MATERIALNA

Ubóstwo dochodowe

% osób w gospodarstwach domowych, w których miesięczny dochód ekwiwalentny, jakim dysponowało gospodarstwo (w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie) był niższy od wartości uznanej za próg ubóstwa. Próg ubóstwa przyjęto na poziomie 60% mediany dochodu ekwiwalentnego, czyli porównywalnego między gospodarstwami o różnym składzie demograficznym.

Ubóstwo warunków życia

% osób w gospodarstwach domowych, w których zaobserwowano co najmniej 10 przejawów złych warunków życia, z listy 30 symptomów dotyczących: jakości mieszkania, poziomu wyposażenia w dobra trwałe użytku, deprivacji różnego typu potrzeb konsumpcyjnych (materialnych i niematerialnych).

Ubóstwo braku równowagi budżetowej

% osób w gospodarstwach domowych, które zostały uznane za ubogie z punktu widzenia „nieradzenia sobie z budżetem”, tzn. w których wystąpiły przynajmniej 4 z 7 uwzględnionych symptomów, obejmujących zarówno opinie gospodarstw domowych dotyczące ich statusu materialnego, jak i fakty mówiące o trudnościach budżetowych gospodarstwa (w tym o zaległościach w opłatach).

Wskaźnik wysokich dochodów

% osób w gospodarstwach domowych o najwyższych dochodach (tj. tych, których miesięczny dochód ekwiwalentny był wyższy niż 5/3 (ok. 167%) mediany dochodu ekwiwalentnego, tj. ok. 2,8 razy wyższy od przyjętej relatywnej granicy ubóstwa).

Wskaźnik dobrych warunków życia

% osób w gospodarstwach domowych, w których nie stwierdzono występowania żadnego przejawu złych warunków życia z listy 30 symptomów.

Wskaźnik dobrej sytuacji budżetowej

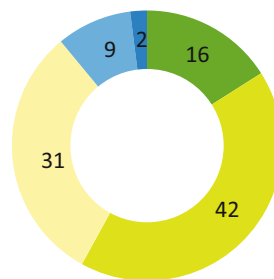
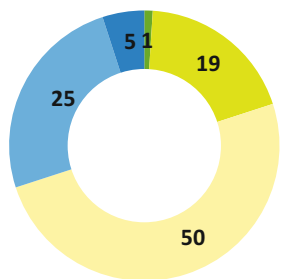
% osób w gospodarstwach domowych o największej swobodzie budżetowej – tzn. takich, które pozytywnie oceniali możliwości gospodarowania swoimi dochodami i w których nie wystąpił żaden z 7 symptomów „nieradzenia sobie z budżetem”.

Samoocena stanu zdrowia

w % osób

Osoby w wieku 65 lat i więcej

Ogółem – osoby w wieku 16 lat i więcej

■ Bardzo dobrze ■ Dobrze ■ Tak sobie, ani dobrze ani źle ■ Źle ■ Bardzo źle

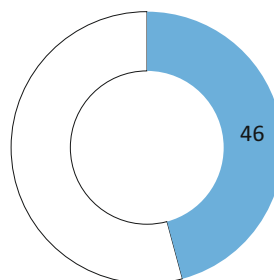
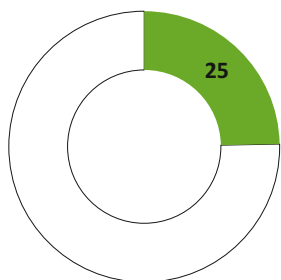
Na podstawie odpowiedzi na pytanie: „Jak ogólnie ocenia Pan/Pani swoje zdrowie?”

Znajomość języków obcych

w % osób

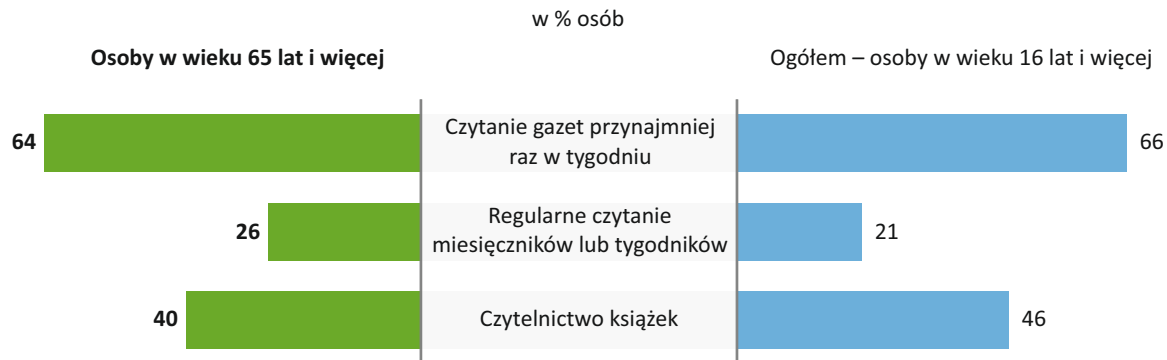
Osoby w wieku 65 lat i więcej

Ogółem – osoby w wieku 16 lat i więcej

% osób, które deklarowały posługiwanie się przynajmniej jednym językiem obcym w stopniu co najmniej komunikatywnym (umiejętność posługiwania się podstawowymi wyrażeniami oraz używania języka dla określenia znanych rzeczy i sytuacji).

CZYTELNICTWO

Czytanie gazet przynajmniej raz w tygodniu

% osób, które zadeklarowały, że czytają gazety codzienne przynajmniej raz w tygodniu w wersji papierowej lub elektronicznej.

Regularne czytanie miesięczników lub tygodników

% osób, które zadeklarowały, że regularnie czytają miesięczniki lub tygodniki w wersji papierowej lub elektronicznej.

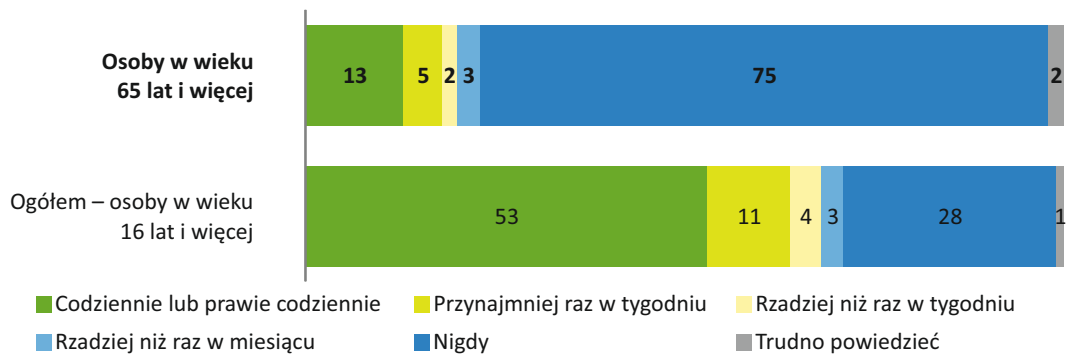
Czytelnictwo książek

% osób, które zadeklarowały, że w ciągu 3 miesięcy poprzedzających badanie przeczytały książkę w wersji papierowej lub elektronicznej (oprócz podręczników).

KORZYSTANIE Z KOMPUTERA I INTERNETU

Częstość korzystania z komputera

w % osób

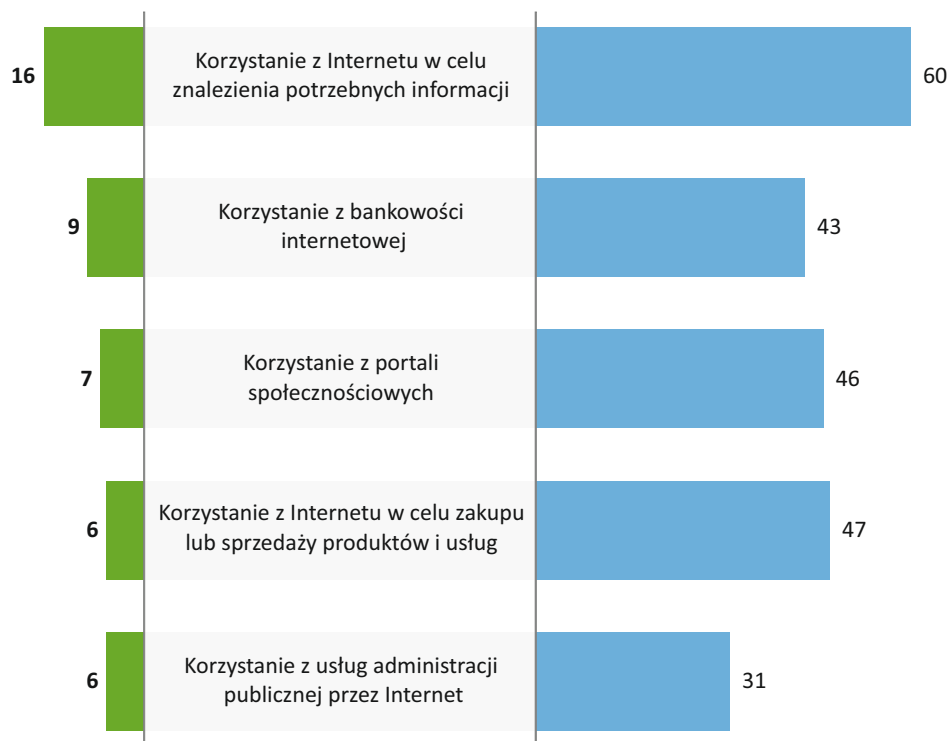
Na podstawie odpowiedzi na pytanie: „Jak często korzysta Pan/Pani z komputera?”

KORZYSTANIE Z KOMPUTERA I INTERNETU

w % osób

Osoby w wieku 65 lat i więcej

Ogółem – osoby w wieku 16 lat i więcej

Korzystanie z Internetu w celu znalezienia potrzebnych informacji

% osób, które zadeklarowały, że korzystają z Internetu w celu znalezienia potrzebnych informacji (dotyczących np. zdrowia, rozkładów jazdy, towarów i usług).

Korzystanie z bankowości internetowej

% osób, które zadeklarowały, że korzystają z bankowości internetowej.

Korzystanie z portali społecznościowych

% osób, które zadeklarowały, że korzystają z portali społecznościowych, takich jak: Facebook, Google+, Nasza-klasa, Goldenline lub innych podobnych.

Korzystanie z Internetu w celu zakupu lub sprzedaży produktów i usług

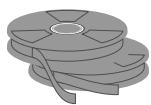
% osób, które zadeklarowały, że korzystają z Internetu w celu zakupu lub sprzedaży produktów i usług.

Korzystanie z usług administracji publicznej przez Internet

% osób, które zadeklarowały, że korzystają z usług administracji publicznej przez Internet.

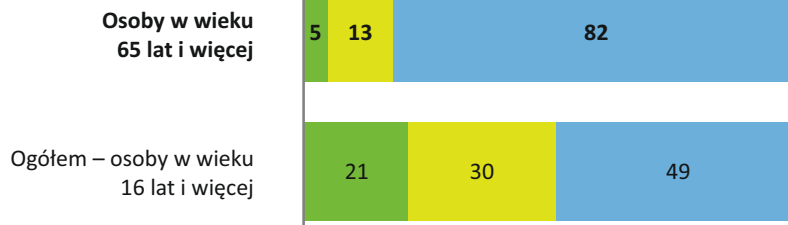

FORMY SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

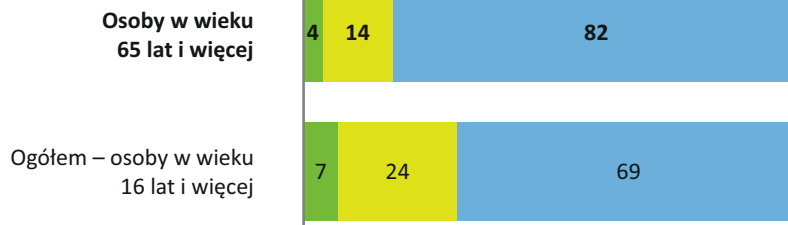
Chodzenie do kina

w % osób

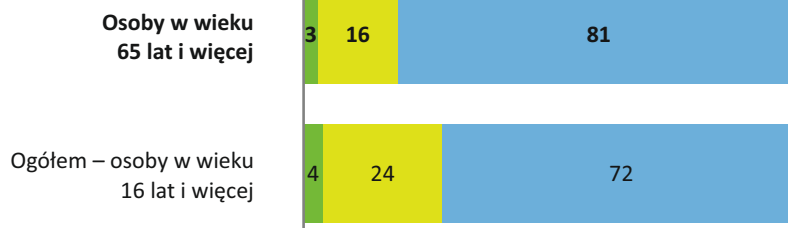
Chodzenie do teatru lub na koncerty

w % osób

Zwiedzanie muzeów lub wystaw sztuki

w % osób

■ Raz na 2-3 miesiące lub częściej

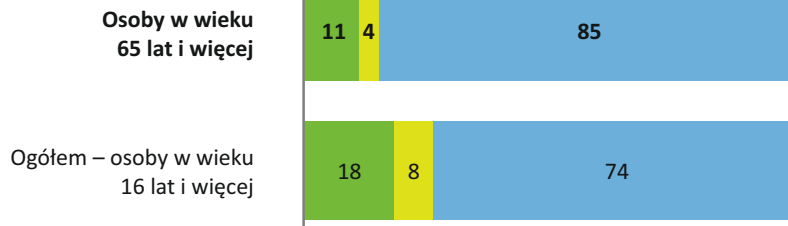
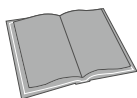
■ Rzadziej niż raz na 2-3 miesiące

■ Nigdy lub prawie nigdy

FORMY SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

Chodzenie do czytelnicy, biblioteki

w % osób

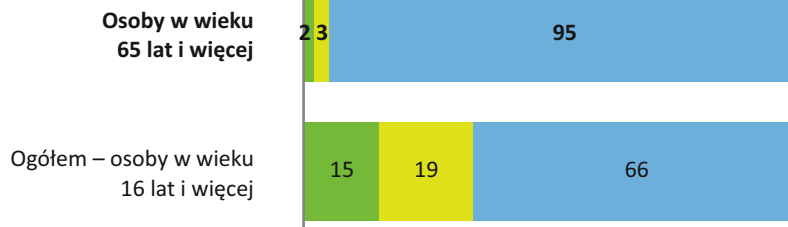
Chodzenie na mecze, zawody sportowe

w % osób

Chodzenie do dyskoteki, dancingi, zabawy taneczne

w % osób

■ Raz na 2-3 miesiące lub częściej

■ Rzadziej niż raz na 2-3 miesiące

■ Nigdy lub prawie nigdy

FORMY SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

Uprawianie sportu (np. bieganie, jazda na rowerze, gra w piłkę, siłownia, fitness)

w % osób

Osoby w wieku
65 lat i więcej

Ogółem – osoby w wieku
16 lat i więcej

Chodzenie na spacer, odpoczynek na świeżym powietrzu

w % osób

Osoby w wieku
65 lat i więcej

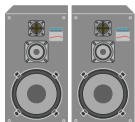

Ogółem – osoby w wieku
16 lat i więcej

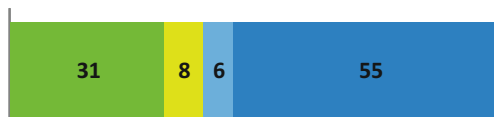

Słuchanie nagrań muzycznych

w % osób

Osoby w wieku
65 lat i więcej

Ogółem – osoby w wieku
16 lat i więcej

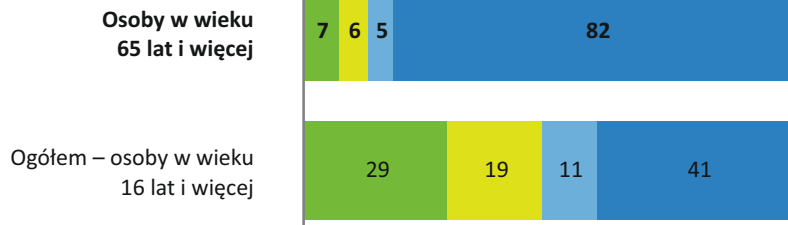

■ Raz w tygodniu lub częściej
 ■ 1-3 razy w miesiącu
 ■ Rzadziej niż raz w miesiącu
 ■ Nigdy lub prawie nigdy

FORMY SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

Oglądanie filmów na DVD, Blu-ray, z magnetowidu lub przez Internet

w % osób

Zajmowanie się hobby (np. majsterkowaniem dla przyjemności, fotografią, muzykowaniem)

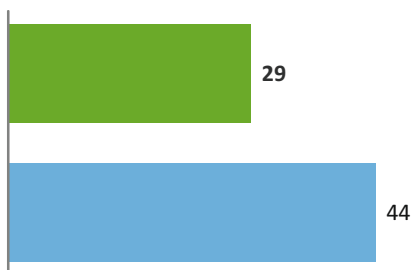
w % osób

■ Raz w tygodniu lub częściej ■ 1-3 razy w miesiącu ■ Rzadziej niż raz w miesiącu ■ Nigdy lub prawie nigdy

Wyjazdy poza miejsce zamieszkania

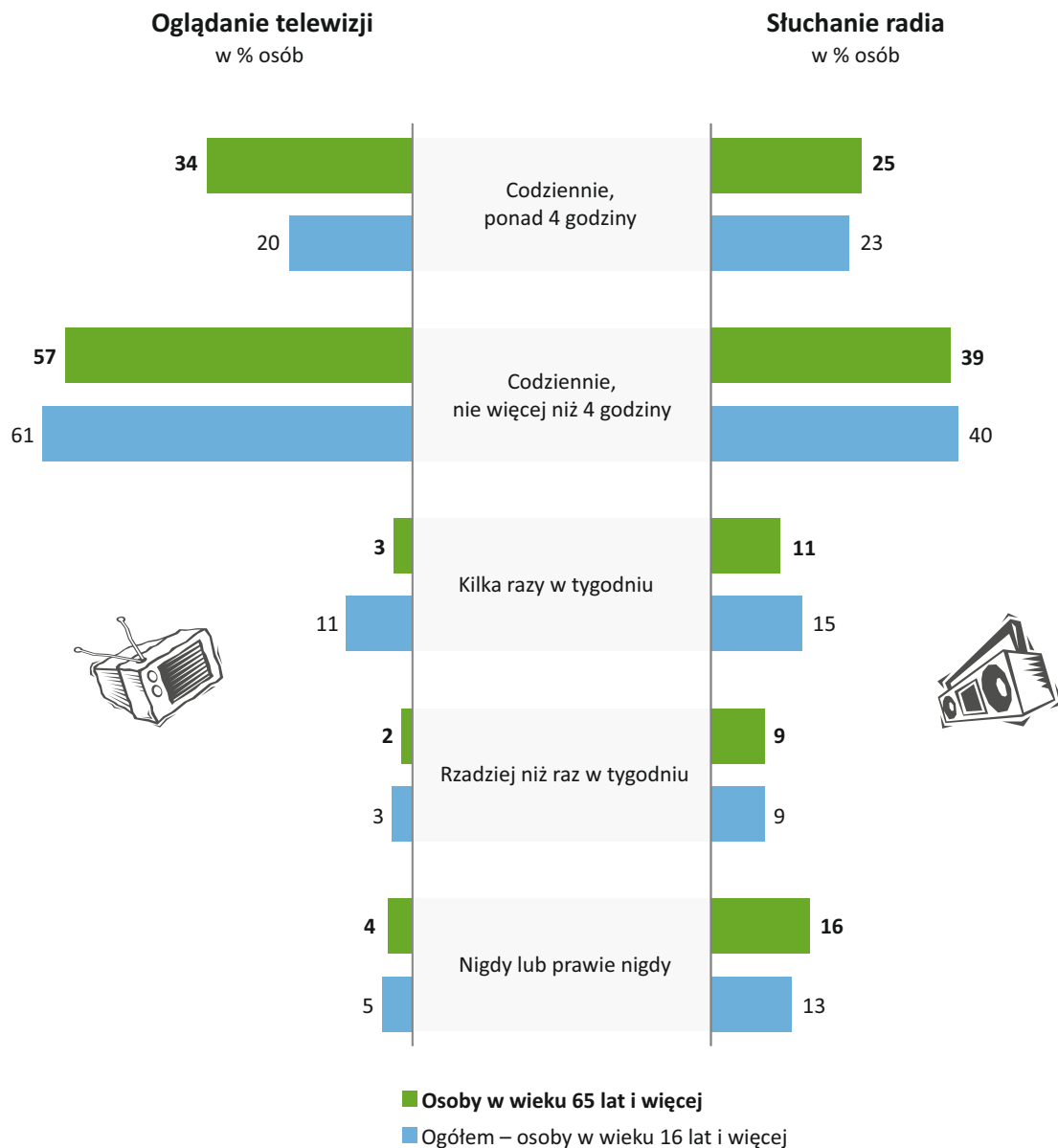
w % osób

% osób, które zadeklarowały, że w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie wyjeżdżały na co najmniej 5 dni (4 lub więcej noclegów w czasie jednego wyjazdu), w celach turystycznych, wypoczynkowych lub innych celach prywatnych.

■ Osoby w wieku 65 lat i więcej
■ Ogółem – osoby w wieku 16 lat i więcej

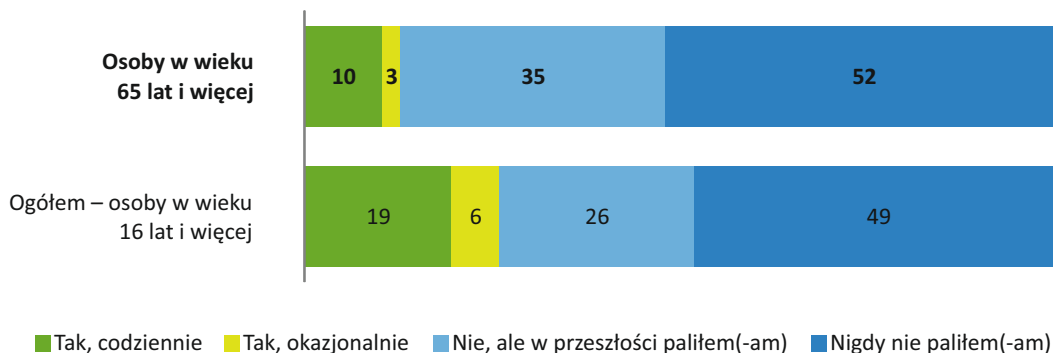
FORMY SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO

Na podstawie odpowiedzi na pytanie: „Proszę powiedzieć, jak często ogląda Pan/Pani telewizję/słucha Pan/Pani radia?”

Palenie tytoniu

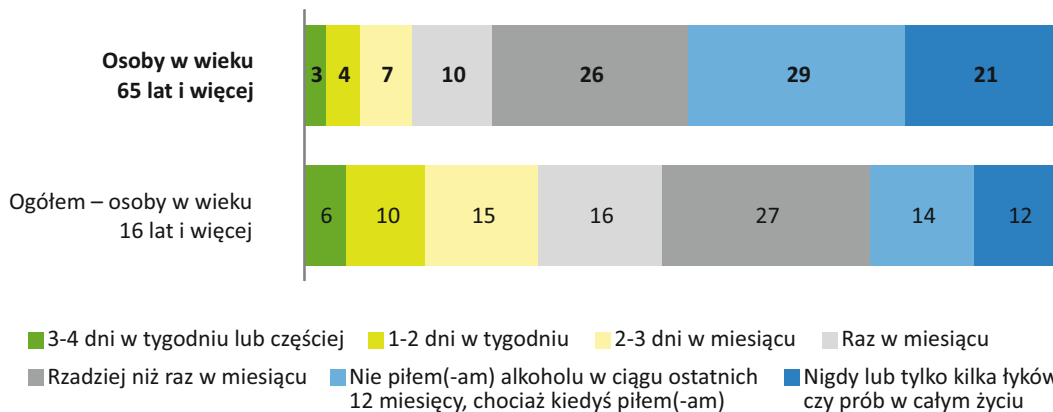
w % osób

Na podstawie odpowiedzi na pytanie: „Czy pali Pan/Pani papierosy lub inne wyroby tytoniowe?”

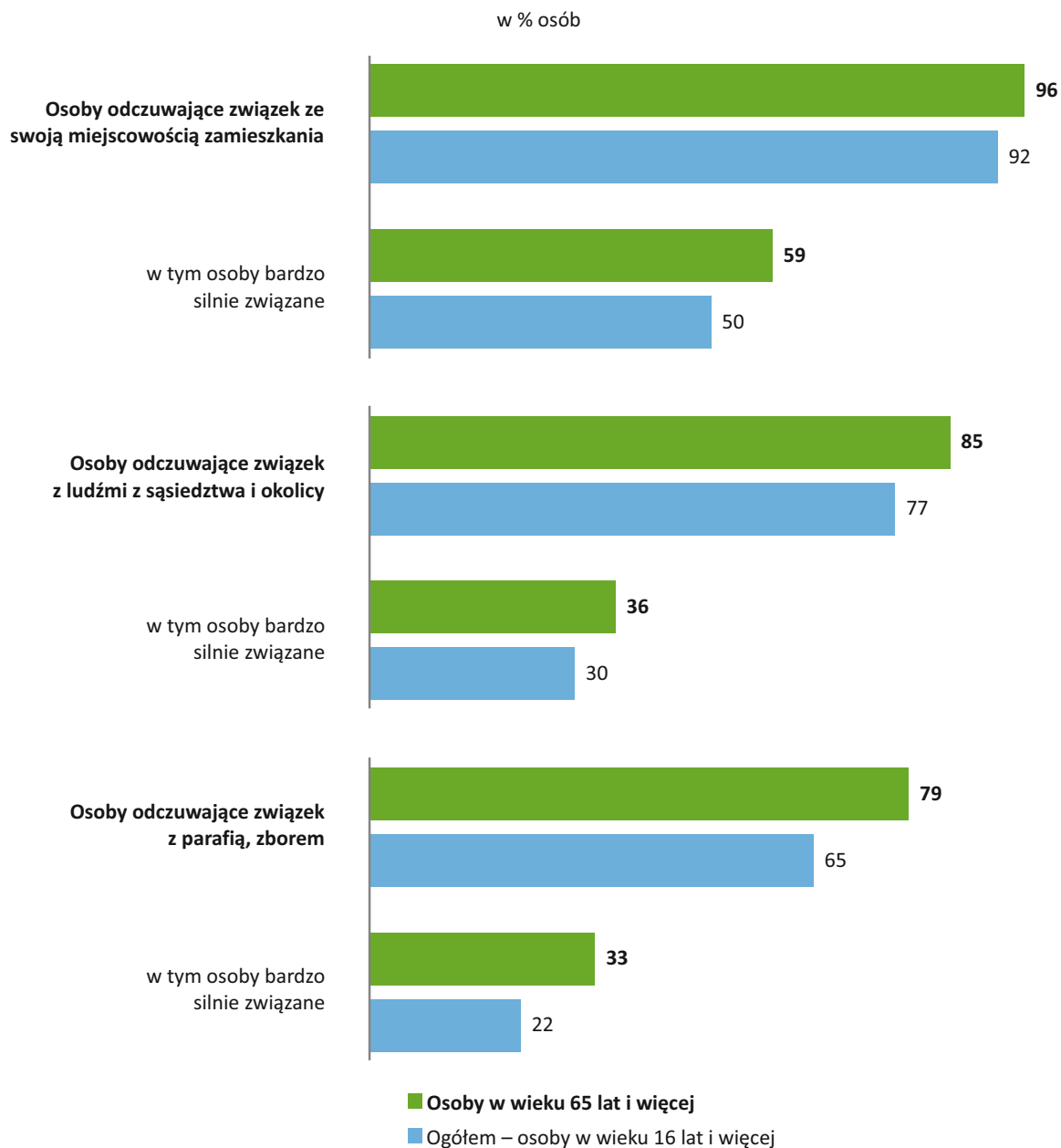
Picie alkoholu

w % osób

Na podstawie odpowiedzi na pytanie: „Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy pił(a) Pan/Pani jakiegokolwiek napoje alkoholowe, takie jak: piwo, wino, wódka, koktajle, gotowe mieszanki alkoholowe, likier, cydr, nalewki, alkohol domowej roboty, bimber itp.?”

SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA

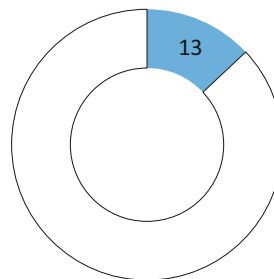
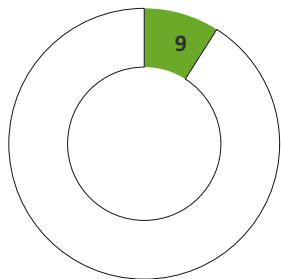
Na podstawie odpowiedzi na pytanie: „Czy i na ile silnie czuje się Pan/Pani związany(-na) z...”

Udział w wydarzeniach organizowanych w miejscu zamieszkania

w % osób

Osoby w wieku 65 lat i więcej

Ogółem – osoby w wieku 16 lat i więcej

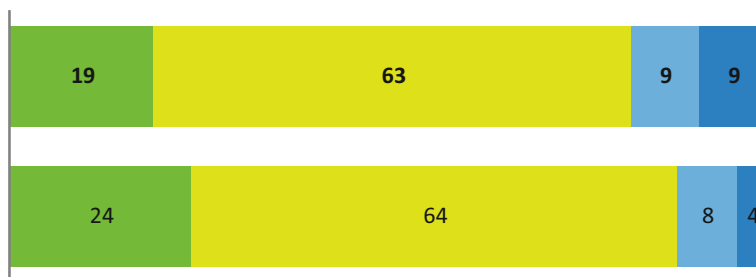
% osób, które zadeklarowały, że przynajmniej raz na pół roku organizowały, pomagały w organizacji lub tylko uczestniczyły w działaniach lub imprezach organizowanych w miejscu zamieszkania lub okolicy.

Poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania

w % osób

Osoby w wieku 65 lat i więcej

Ogółem – osoby w wieku 16 lat i więcej

■ Bardzo bezpiecznie
 ■ Raczej bezpiecznie
 ■ Raczej niebezpiecznie
 ■ Bardzo niebezpiecznie lub nie wychodzę samotnie po zmroku, bo czuję się niebezpiecznie

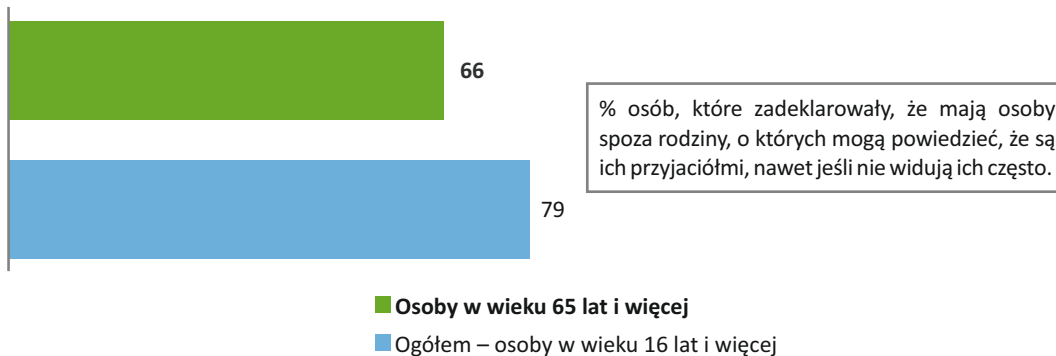
Na podstawie odpowiedzi na pytanie: „Jak bezpiecznie czuje się Pan/Pani chodząc samotnie w swojej okolicy po zmroku?”

KONTAKTY SPOŁECZNE

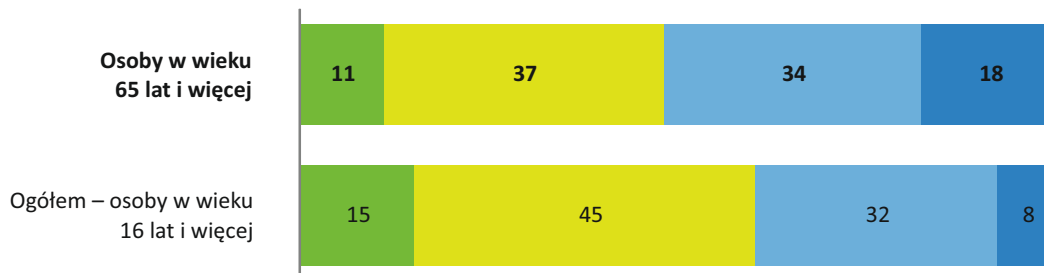
Posiadanie przyjaciół

w % osób

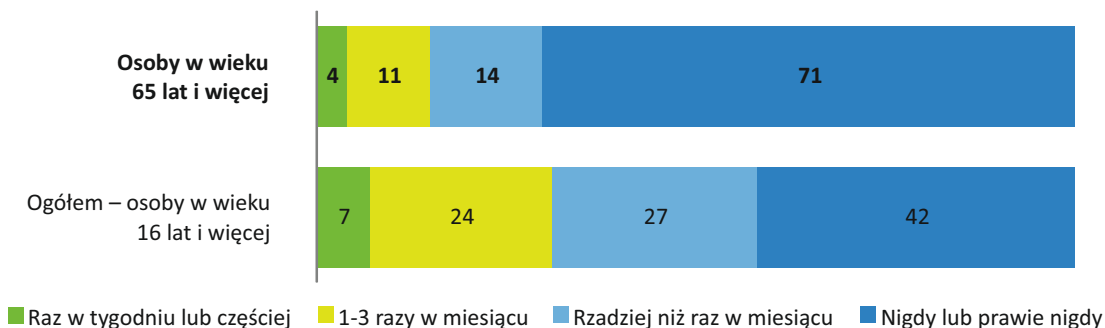
Odwiedzanie znajomych, rodziny, przyjaciół lub przyjmowanie ich u siebie w domu

w % osób

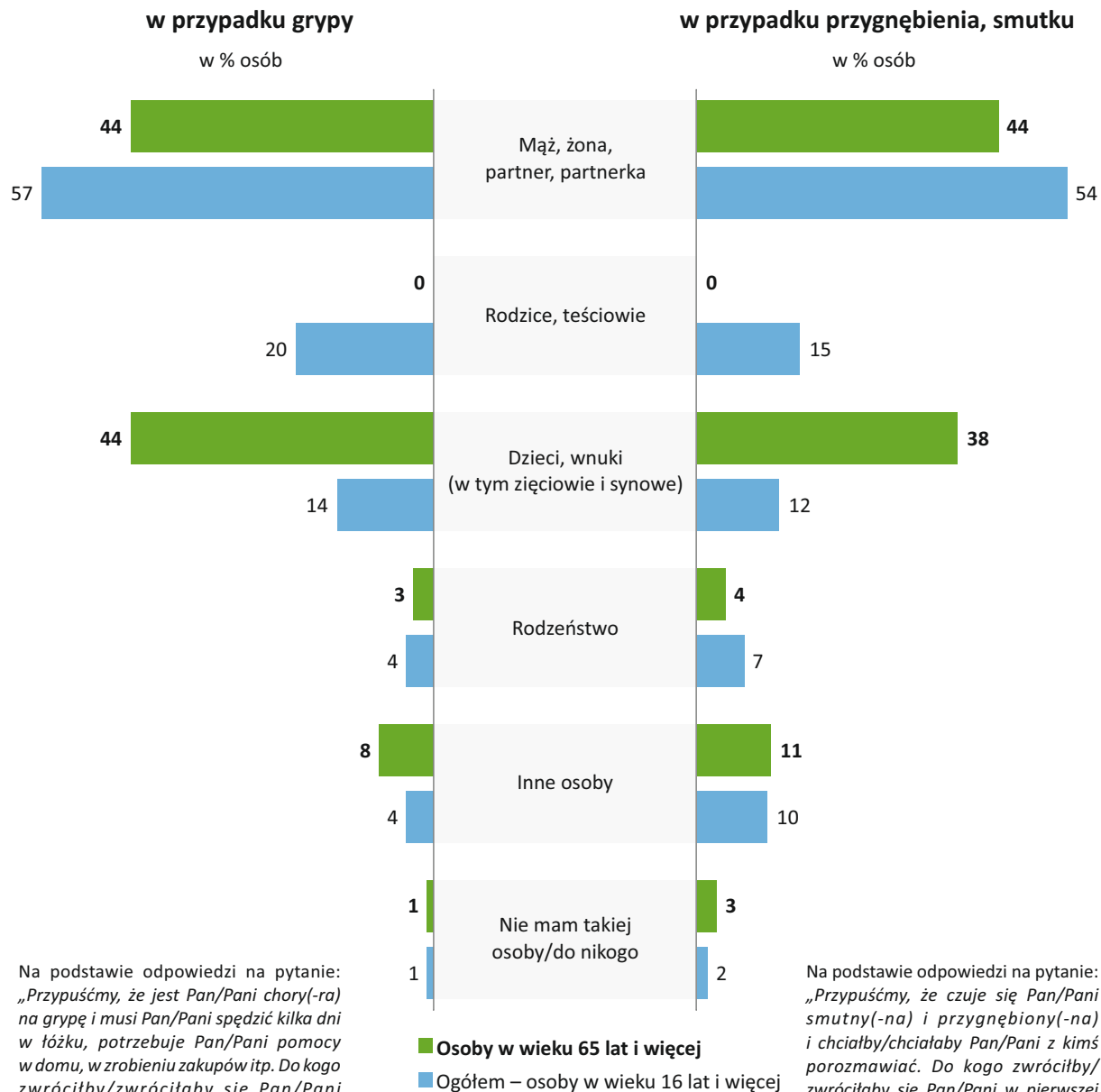
Spotykanie się ze znajomymi, rodziną, przyjaciółmi w kawiarni, pubie, klubie

w % osób

MOŻLIWOŚĆ UZYSKANIA POMOCY

Osoby, do których można zwrócić się o pomoc

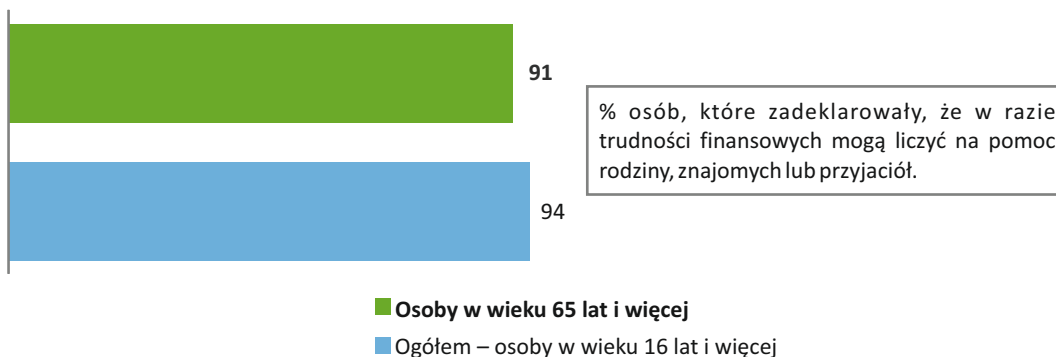
Na podstawie odpowiedzi na pytanie: „Przypuśćmy, że jest Pan/Pani chory(-ra) na grype i musi Pan/Pani spędzić kilka dni w łóżku, potrzebuje Pan/Pani pomocy w domu, w zrobieniu zakupów itp. Do kogo zwróciłby/zwróciłaby się Pan/Pani w pierwszej kolejności?”

Na podstawie odpowiedzi na pytanie: „Przypuśćmy, że czuje się Pan/Pani smutny(-na) i przygnębiony(-na) i chciałby/chciałaby Pan/Pani z kimś porozmawiać. Do kogo zwróciłby/zwróciłaby się Pan/Pani w pierwszej kolejności?”

MOŻLIWOŚĆ UZYSKANIA POMOCY

Możliwość uzyskania pomocy w przypadku trudności finansowych

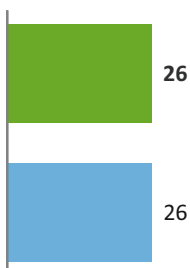
w % osób

POSTRZEGANIE DYSKRYMINACJI OSÓB STARSZYCH

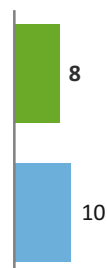
Uznawanie osób starszych za grupę dyskryminowaną w Polsce

w % osób

Bycie świadkiem dyskryminacji wobec osób starszych

w % osób

■ Osoby w wieku 65 lat i więcej
■ Ogółem – osoby w wieku 16 lat i więcej

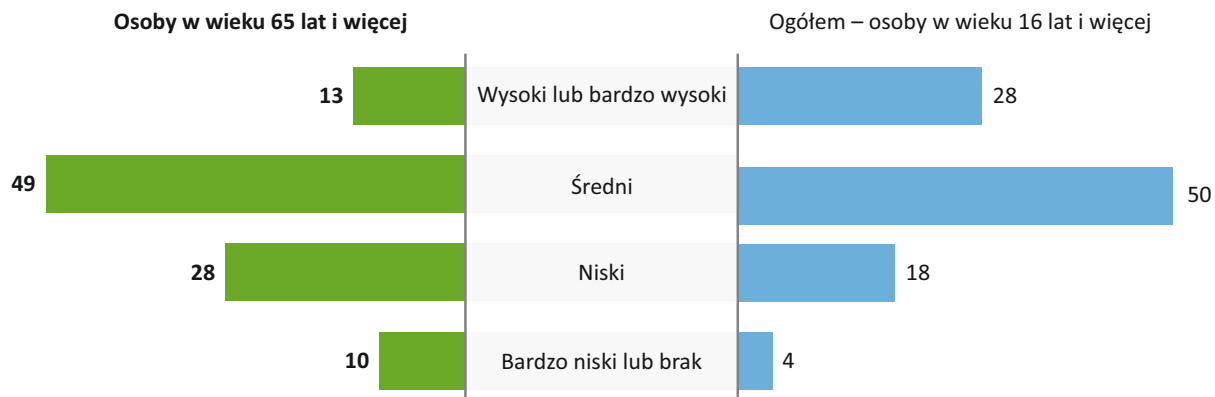
Na podstawie odpowiedzi na pytanie: „Czy Pana/Pani zdaniem przynależność do grupy osób w wieku powyżej 65 lat jest powodem gorszego traktowania (dyskryminacji)?”

Na podstawie odpowiedzi na pytanie: „Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zetknął/zetknęła się Pan/Pani bezpośrednio, był(a) Pan/Pani świadkiem przejawów dyskryminacji w Polsce wobec osób w wieku powyżej 65 lat (np. poprzez obraźliwe komentarze, pobicia, złe traktowanie itp.)?”

KAPITAŁ SPOŁECZNY

Kapitał rodzinny

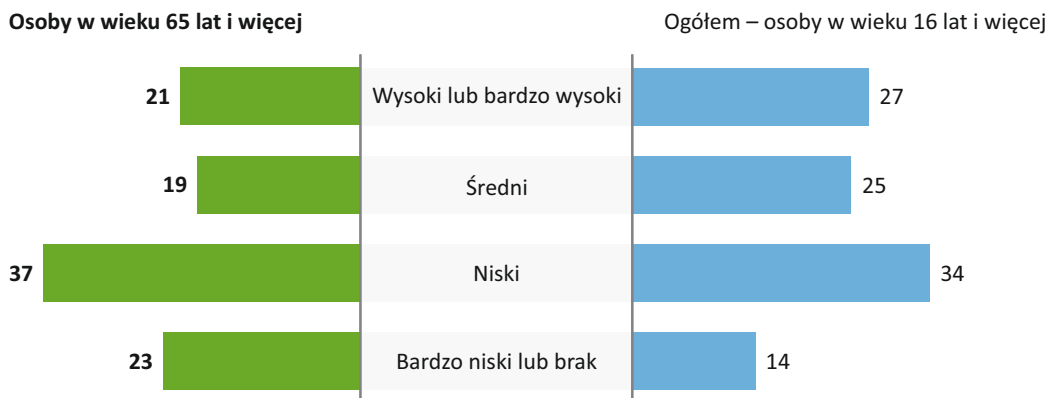
w % osób

Wskaźnik złożony dotyczący utrzymywania kontaktów rodzinnych, dających możliwość uzyskania wsparcia materialnego i duchowego (uwzględnia liczbę i jakość kontaktów). Wskaźnik ten ocenia poziom kapitału, przyjmując 4 wartości – od „bardzo niski lub brak” do „wysoki lub bardzo wysoki”; jest prezentowany za pomocą odsetków osób o określonym poziomie kapitału.

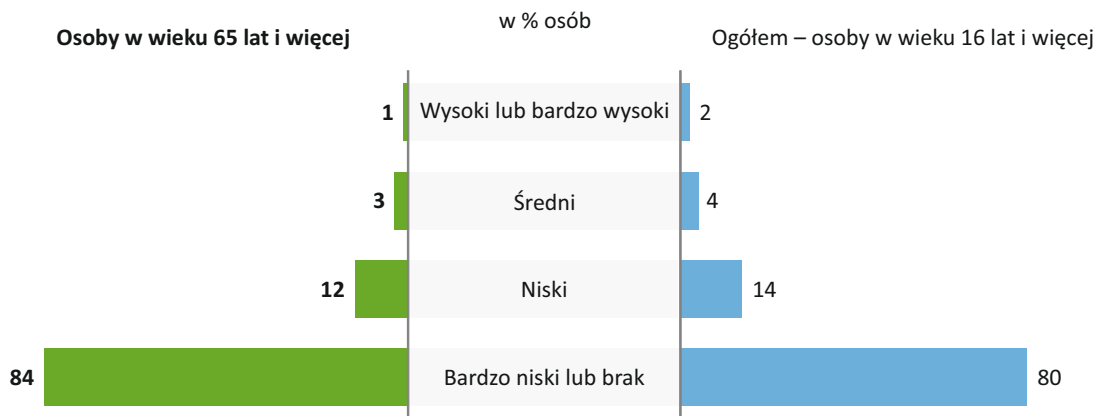
Kapitał towarzysko-sąsiedzki

w % osób

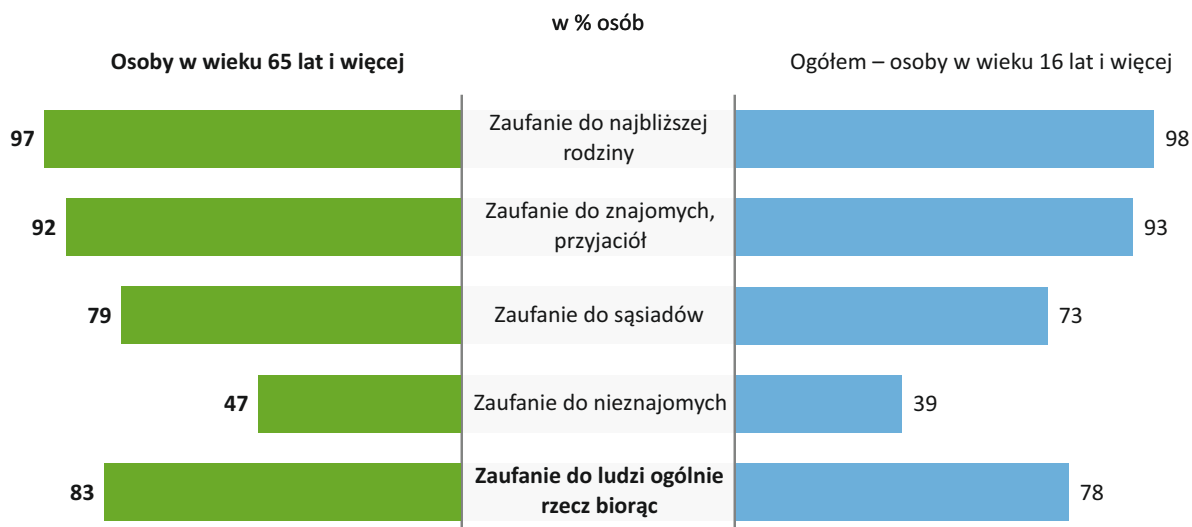
Wskaźnik złożony dotyczący utrzymywania kontaktów z przyjaciółmi, znajomymi, kolegami i sąsiadami, dających możliwość uzyskania wsparcia materialnego i duchowego (uwzględnia liczbę i jakość kontaktów). Wskaźnik ten ocenia poziom kapitału, przyjmując 4 wartości – od „bardzo niski lub brak” do „wysoki lub bardzo wysoki”; jest prezentowany za pomocą odsetków osób o określonym poziomie kapitału.

Stowarzyszeniowy kapitał społeczny

Wskaźnik złożony dotyczący zaangażowania w działalność różnego rodzaju organizacji, grup lub wspólnot, głównie poprzez poświęcanie czasu na pracę społeczną lub uczestnictwo w organizowanych przez nie wydarzeniach lub imprezach. Pytanie obejmuje zaangażowanie w stowarzyszeniach, fundacjach, a także wspólnotach lub grupach religijnych, związkach zawodowych i w innych organizacjach pracowników, organizacjach samorządu gospodarczego, zawodowego i pracodawców, spółdzielniach, wspólnotach mieszkaniowych, partiach politycznych, inicjatywach będących częścią działalności instytucji publicznych. Wskaźnik ocenia poziom kapitału, przyjmując 4 wartości – od „bardzo niski lub brak” do „wysoki lub bardzo wysoki”; jest prezentowany za pomocą odsetków osób o określonym poziomie kapitału.

Zaufanie do ludzi (osoby zdecydowanie mające lub raczej mające zaufanie)

Praca społeczna w różnego rodzaju organizacjach

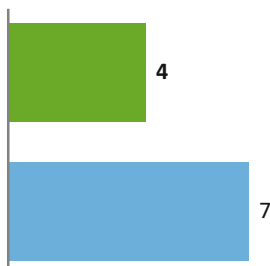
w % osób

% osób, które zadeklarowały, że przynajmniej raz na pół roku poświęcały swój wolny czas na dobrowolną, bezpłatną pracę w ramach działalności różnego rodzaju organizacji lub instytucji świeckich bądź religijnych.

Praca społeczna w świeckich organizacjach pozarządowych

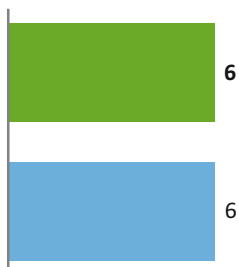
w % osób

% osób, które zadeklarowały, że przynajmniej raz na pół roku poświęcały swój wolny czas na dobrowolną, bezpłatną pracę w ramach działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych lub placówek i inicjatyw przez nie prowadzonych.

Praca społeczna w organizacjach, grupach i wspólnotach religijnych

w % osób

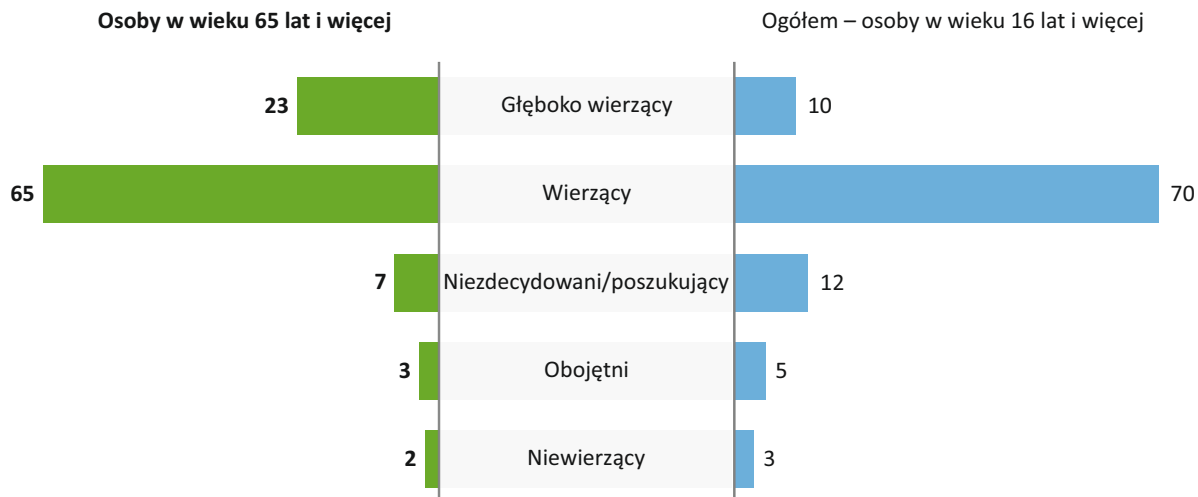

% osób, które zadeklarowały, że przynajmniej raz na pół roku poświęcały swój wolny czas na dobrowolną, bezpłatną pracę w ramach działalności kościołów, wspólnot, organizacji religijnych lub placówek przez nie prowadzonych.

■ Osoby w wieku 65 lat i więcej
 ■ Ogółem – osoby w wieku 16 lat i więcej

Stosunek do wiary religijnej

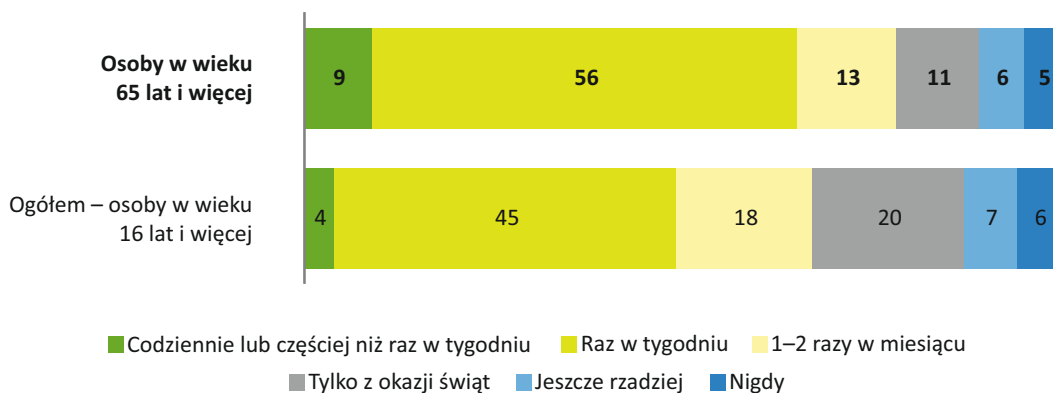
w % osób

Na podstawie odpowiedzi na pytanie: „Która z wymienionych odpowiedzi najlepiej oddaje Pana/Pani stosunek do wiary religijnej?”

Uczestnictwo w mszach świętych, nabożeństwach lub spotkaniach religijnych

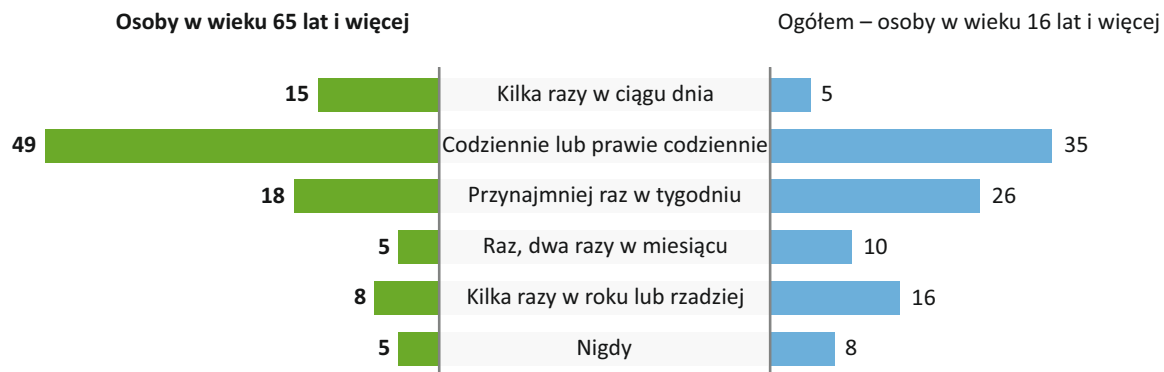
w % osób

Na podstawie odpowiedzi na pytanie: „Poza sytuacjami szczególnymi (śluby, pogrzeby itp.), jak często mniej więcej bierze Pan/Pani udział w mszach, nabożeństwach lub spotkaniach religijnych?”

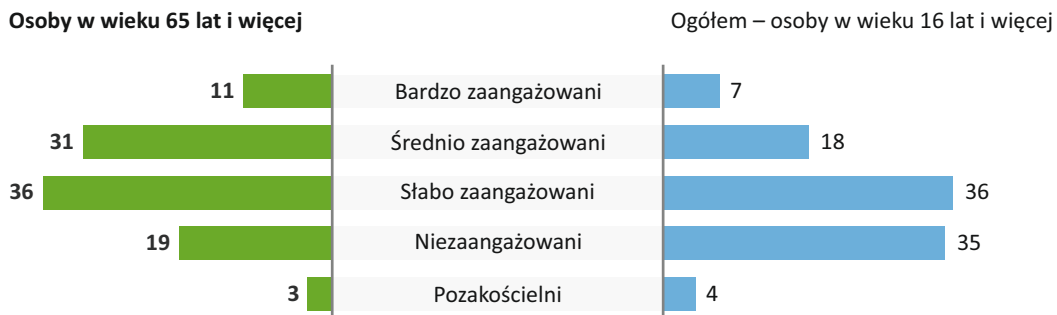
Częstotliwość modlitwy

w % osób

Poziom zaangażowania religijnego

w % osób

Wskaźnik poziomu zaangażowania religijnego został zbudowany w oparciu o dziewięć pytań dotyczących różnych aspektów aktywności i przekonań religijnych. Ujęty w pięć kategorii obrazuje skalę natężenia aktywności religijnej badanych osób. Pierwsza kategoria wskaźnika to pozakościelni – są to osoby deklarujące brak przynależności wyznaniowej i nieaktywne religijnie w znaczeniu wypełniania instytucjonalnych praktyk religijnych; druga kategoria to niezaangażowani – osoby deklarujące przynależność wyznaniową, jednak niewykazujące aktywności na polu religijnym. Następne trzy kategorie, to grupy osób deklarujących przynależność wyznaniową oraz wykazujących różny poziom zaangażowania religijnego: słabo zaangażowani, średnio zaangażowani i bardzo zaangażowani religijnie. Ostatnia kategoria obejmuje osoby, które jednocześnie w sposób zdecydowany zadeklarowały swoją wiarę oraz były bardzo aktywne w Kościele (tak poprzez wypełnianie praktyk religijnych, jak i uczestnictwo w inicjatywach o charakterze społecznym).

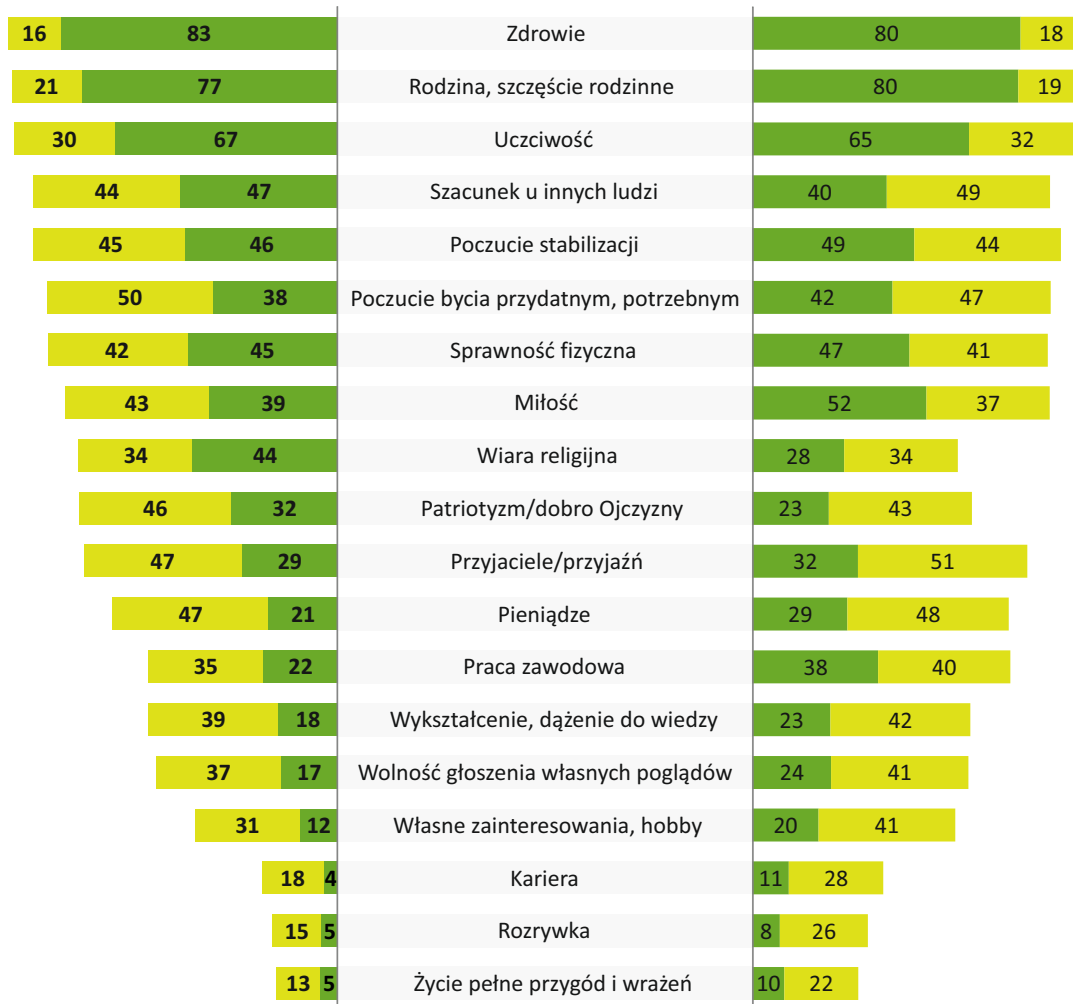

Znaczenie wartości w życiu

w % osób

Osoby w wieku 65 lat i więcej

Ogółem – osoby w wieku 16 lat i więcej

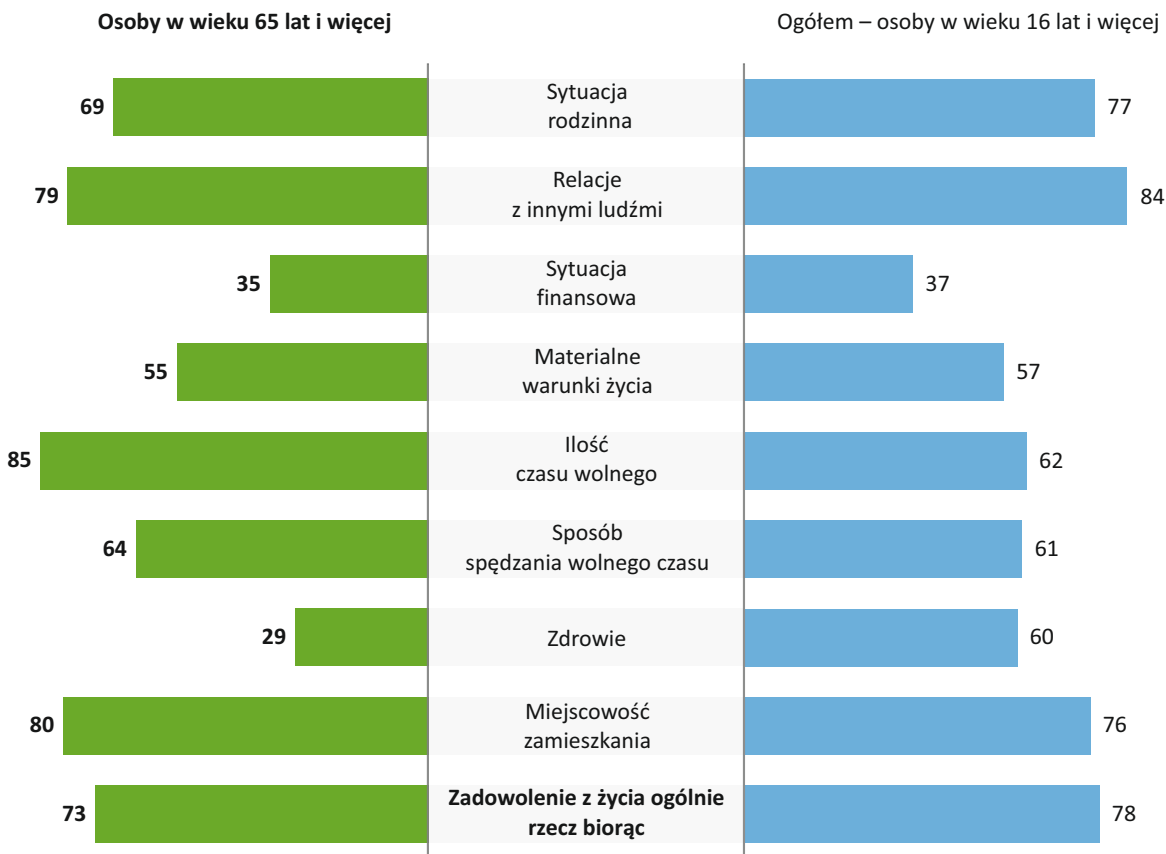

■ Bardzo duże znaczenie   ■ Duże znaczenie

Na podstawie odpowiedzi na pytanie: „Jakie znaczenie mają w Pana/Pani życiu następujące wartości:”

Zadowolenie z życia i jego różnych aspektów (osoby bardzo zadowolone lub zadowolone)

w % osób

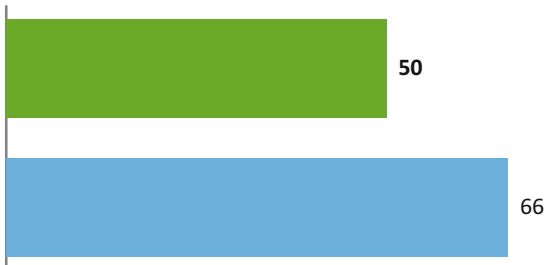

Na podstawie odpowiedzi na pytanie: „Czy jest Pan/Pani zadowolony(-na) z ...”

SUBIEKTYWNY DOBROBYT

Poczucie optymizmu

w % osób

% osób, które zadeklarowały, że zgadzają się lub zdecydowanie zgadzają się ze stwierdzeniem: „optymistycznie patrzę w przyszłość”.

Poczucie sensu w życiu

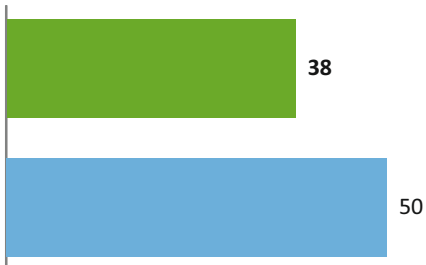
w % osób

% osób, które zadeklarowały, że zgadzają się lub zdecydowanie zgadzają się ze stwierdzeniem: „przeważnie myślę, że to czym się zajmuję w życiu ma sens”.

Wskaźnik dobrego samopoczucia

w % osób

% osób, które w ciągu miesiąca przed badaniem nie doświadczały symptomów złego samopoczucia oraz u których zaobserwowano przynajmniej 5 z 9 symptomów dobrego samopoczucia (tj. przez cały czas lub przez większość dni: czuły się pełne życia; czuły się spokojne i opanowane, czuły, że mają dużo sił i energii do działania; czuły się szczęśliwe oraz nigdy lub bardzo rzadko: czuły się zdenerwowane, czuły się tak głęboko przygnębione, że nic nie mogło ich podnieść na duchu, czuły się smutne, przybite lub miały chandrę; czuły się wykończone; czuły się zmęczone).

■ Osoby w wieku 65 lat i więcej

■ Ogółem – osoby w wieku 16 lat i więcej

Publikacje GUS prezentujące wyniki Badania spójności społecznej 2015

